

AZ ELHUNYTAK EMLÉKEZETE.

KOZMA ELEK

sz. 1822. nov. 25., megh. 1884. jan. 20.

Kozma Elek datki unitárius lelkész meghalt f. évi január 20-án, 62 éves korában, egészen váratlanul, kinosabb szenvedések nélkül. Ámbár évek óta asztmatikus bajokban szenvedett, senkinek nem jutott volna eszébe halálára gondolni akkor, midőn életének utolsó napját is papi functioninak rendes végzésével töltötte. Betegsége erősebb rohammal lépett fel s gyorsan ölé mérgével a mondott nap hajnalán egyszerre oltá ki életét az önfeláldozásig munkás, jámbor életű, nemes lelkű papnak, az igaz emberbarátnak és szerető családatyának. A boldogult 1822-ben, nov. 25-én született Abásfalván, hol atyja — kit már 3 éves korában elvesztett — szintén pap volt. Édes anyja, Péterfi Juliánna, gyenge anyagi helyzete mellett, legkisebb gyermekét is oly czélből küldötte Sz.-Kereszturra, hogy egykor pap legyen belőle. Kereszturról az alsóbb osztályok sikeres elvégzése után Kolozsvárra ment, hol anyai nagybátyja, néhai Mikó Lőrincz házához vette s egész tanulói pályáján ellátta minden szükségességgel. A theologiai cursus bevégzése után 1848. tavaszán Alsó-Siménfalvára ment mesternek, de bekövetkező a mozgalmas napok, ő is kardot kötött s többek között jelen volt a székely nemzetörségnek gálfalvi szétugrasztásánál. Az oroszok bejövetele után haza került ekklezsiájába, de csakhamar egy szabadabb gondolkozásra valló nyilatkozata miatt fogóságba jutott, honnan csak nagybátyja Mikó Lőrincz és egyházának egyik befolyásos embere, néhai Pakot István közbenjárása folytán szabadulhatott ki. A szabadságharc lezajlása után állandóan iskolamesteri hivatásának szentelte idejét s ilyen minőségben volt A.-Siménfalván kívül K.-Sároson és Szt.-Gericzén. Utóbbi helyen az irva-olvasásnak sikeres tanításáért a marosszéki tanítókörnek s ennek folytán Kriza akkori püspöknek figyelemre méltó kitüntetésében részesült. 1866-ban papi állásért folyamodván Medesérré rendeltetett, honnan 1874. tavaszán Datkra ment és ott működött élete utolsó perczéig, elismerésre méltóan. Voltak a boldogultnak 35 évi egyházi szolgálata folyamában örömei, de bőven kijutott neki a szenvedésekből is! Sokan visszaéltek az ő szivjóságával, hiszékenységével, és igen gyakran oly tetteiből is fegyvert kovácsoltak ellene, melyeket más emberekkel szemben érdemül szokás felróni. Ő mindenkor mindent Istenben vetett rendíthetlen hittel tűrt. A zaklatások, méltatlan megtámadások soha nem tántorították meg hitében s gyakran bizonyos jelével e nyugalomnak mondá, hogy a szenvedések sem tarthatnak örökké. Igaza volt. A sir megszabadította e földi bajoktól. Oly

csendes és oly nyugodt volt halála is, mint élete. Halála váratlan volt; megdöbbenette ismerőseit, fájdalmasan érintette hozzá tartozóit. Koporsóját bánatos özvegye — kivel 32 évet élt, — s gyermekei — Gyula, fővárosi tanár és író, Anna, Kiss István gazdatiszt neje és Dénes — továbbá hivei, kiket 10 éven át részesített a vallás vigaszában, nagy számu rokonai és tisztelői álltak körül s D a r k ó S á n d o r udvarhelykőri jegyző gyász imája után örök nyugalomra kísérték.

G.

Dr. ABBOT EZDRÁS

sz. 1819. ápr. 28., megh. 1884. márcz. 21.

Az amerikai unitáriusok Harvard theologiai akadémiájának kiünő tanára és az új szövetségi bibliai irodalom első rangu munkása dr. Abbot Ezdrás meghalt. Amerika a legelső bibliai kritikust, az unitáriusok a minta tanárt vesztették el benne. Szülői földmivesek voltak, de azért megnyert tőlük minden segítyt, hogy tanulmányait az elsőrendű intézetekben végezhesse. Már tanuló korában feltűnt a classicus tudományokra való hajlama által. Először tanító volt s mint ilyen került Cambridgebe, hol aztán élte legnagyobb részét eltöltötte. Norton András kiünő unitárius exegetával megismerkedvén az unitárius theologiai intézetbe az új szövetségi irás magyarázat tanárává választották meg. Mint tanárt az alapos ismeret mellett a legnagyobb önzetlenség és szerénység jellemezték. Tanítványai bámulva szerették.

Irodalmi működése széleskörű és hasznos volt. Először egy könyvtári szakczimtárt adott ki. Kiadta a Norton kritikai művei közül: „Az evangéliumok fordítása“ (Translation of the Gospels) 1855; „Bizonyítékok a háromság tanának hívése ellen“ (Statements for not believing the doctrine of Trinitarianism) 1856. Alger műve „A jövő élet tanának kritikai történelme“ (A critical history of the Doctrine of a future life) 1856. mellé készített egy „bibliographiát“ a jövő élet tanára vonatkozó összes irodalmi művekről, mely mű e tárgyra vonatkozólag elsőrendű kútfő. Tischendorf görög új testamentuma utolsó kiadása mellé a „Prolegomena“ az ő közreműködésével készült el. Számos közleménye jelent meg több amerikai ujságban. Legnagyobb önálló műve „a János evangéliumának hitelessége“ (Authorship of the fourth Gospel) czimű, melyben kritikai éles látásáról és az irodalomban való teljes jártasságáról győz meg. Minden véleményyt, melyet valaha a tárgyról irtak ismer és a lényegesebbeket nem hagyja szó nélkül. Kritikája eredménye az, hogy a 4-ik evangélium hiteles. Megírta a Tischendorf életrajzát, mely az Unitarian Reviewban (amerikai) jelent meg. Tagja volt az új testamentumot revideáló társaságnak, mely körülményből dr. Schaff, a bizottság egyik tagja azt írja: „e szerény és öntudatos tudós a szöveg bírálás és mikropikus pontosság tekintetében Amerikában facile princeps s Európában alig van elsőbb mint ő. Alig jelent meg valamely kritikai mű, barátai vagy is-